

Đoàn Tiểu Long trả lời phỏng vấn của talawas

talawas - Ngày 03/11/2010 sắp tới, talawas sẽ tròn 9 tuổi và xin nói lời chia tay độc giả. Chúng tôi sẽ nhìn lại chặng đường 9 năm qua và trình bày nguyên nhân kết thúc hoạt động. Nhân dịp này, chúng tôi cũng mời các cộng tác viên tham gia trả lời 3 câu hỏi của talawas sau đây:

1. Theo anh, 5 vấn đề hệ trọng nhất của Việt Nam hiện nay là gì?

2. Nếu được cầm quyền tuyệt đối tại Việt Nam trong vòng 24 tiếng đồng hồ, anh sẽ làm gì?

3. Hình dung của anh về Việt Nam năm 2010, 2020 và 2030.

Đoàn Tiểu Long

1. 5 vấn đề hệ trọng nhất của Việt Nam hiện nay là gì ư? Trước hết, có thể hiểu “vấn đề” ở đây theo nghĩa tiêu cực, tức là một vấn nạn cần giải quyết. Ui chao, thế thì nhiều lắm! Lại cũng có một số người hiểu theo nghĩa “trạng thái cần sáng tạo ra”, ví dụ như phải kiến lập một chế độ dân chủ, pháp quyền, một nền giáo dục tiên tiến chẳng hạn.

Tôi thì hiểu theo cách thứ nhất. Vấn nạn thì cứ gọi là vô thiên lủng, nhưng cái nào mới đáng gọi là hệ trọng nhất? Theo tôi, đó là vấn nạn liên quan đến sự tồn vong của cả dân tộc.

Nếu vậy thì những vấn đề như chế độ độc đảng, đạo đức xuống cấp, sự bất cập của đủ mọi thứ, kể cả nguy cơ ngoại xâm, chiến tranh v.v... như nhiều người đưa ra, vẫn chưa đáng gọi là hệ trọng nhất. Độc đảng ư, tôi không nghĩ là dân tộc Việt Nam này sẽ tiêu vong vì chế độ độc đảng. Chế độ độc đảng có thể khiến đất nước trì trệ, thiếu dân chủ, tự do; nó có thể đẻ ra, nuôi dưỡng tình trạng tham nhũng nặng nề v.v..., nhưng tiêu vong thì không. Thì đấy, các nước mang danh xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu từng có chế độ độc đảng, nhưng có dân tộc nào tiêu vong đâu! Trung Hoa hàng ngàn năm dưới chế độ quân chủ chuyên chế, Việt Nam cũng gần nghìn năm, khác gì độc đảng, nhưng dân tộc Trung Hoa hay Việt Nam đâu có tiêu vong, kể cả trong những thời kỳ tệ hại nhất.

Thôi không dài dòng vòng vo nữa, đối với tôi vấn đề thảm họa môi trường là hệ trọng nhất. Nó không còn là một nguy cơ, mà là một hiện thực, và ngày càng trở nên khốc liệt. Nói theo kiểu Hegel thì “thảm họa môi trường” đã không còn ở cấp độ “khái niệm - Begriff”, mà đã dần thống nhất với “thực tại” để chuyển lên cấp độ “ý niệm - Idee”. Bão lũ, nước biển dâng, tầng ozon thủng, ô nhiễm môi trường v.v... ảnh hưởng đến tất cả mọi người, nghèo cũng chết mà giàu cũng chết, dân chủ cũng chết mà độc tài cũng chết. Gay go nhất là việc xử lý nó không chỉ phụ thuộc vào riêng chúng ta, mà còn phụ thuộc vào các quốc gia khác. Ấy là nếu mọi người đều ý thức được sự nghiêm trọng của vấn đề đó nha! Còn trong tình hình hiện nay ý thức của dân tình ra sao, chúng ta đều biết. Dân các nước giàu như Mỹ thì nhất định không chịu dùng ít xe hơi hơn, tiêu thụ ít điện hơn, sản xuất ít hàng hóa hơn, tiêu dùng ít hơn. Dân các nước nghèo như Việt Nam tìm đủ mọi cách chặt phá nốt số rừng hiếm hoi còn lại, đổ chất độc xuống sông cho cá và cho nhau uống. Vì quyền lợi ích kỷ của mình, Trung Quốc sẵn sàng làm đủ trò ở thượng nguồn các con sông. Vân vân và vân vân. Thế mới càng nguy!

Không khéo, chúng ta theo đuổi đám khủng long thì toi! Tôi chả muốn thấy cảnh vài triệu năm sau có một loài sinh vật nào đó đào bới các bộ xương đã hóa đá của chúng ta, và tìm hiểu nguyên nhân tuyệt chủng của một loài sinh vật cổ đại đứng thẳng trên hai chân, có rất ít lông trên người.

So với thảm họa môi trường thì mọi thứ khác chỉ là chuyện vật vãnh, từ từ rồi sẽ giải quyết được hết. Con người đúng là điên khi trêu vào thiên nhiên!

2. Hầu như bất kỳ cái gì được làm ra trong 24h đều có thể bị hủy bỏ, làm lại trong 24h tiếp theo. Nếu thế thì làm làm gì cho phí công? Rắc rối ở chỗ người đặt câu hỏi không nói rõ, tình trạng sau 24h đó sẽ thế nào: có thể quay trở về tình trạng trước 24h đó, hay chỉ tiếp tục trạng thái đã được lập ra trong 24h đó?

Đã vậy thì, để cho chắc, tôi chọn những việc mà kết quả của nó không thể bị hủy bỏ. Ví dụ những việc thế này:

- Công bố các tài liệu, thông tin bị che giấu (ví dụ như các tài liệu liên quan tới cải cách ruộng đất, Nhân văn-Giai phẩm trong quá khứ, các vụ tham nhũng trong thời gian qua đã được “xử lý nội bộ” hoặc bị im đi, danh mục tài sản, bổ nhiệm của quan chức v.v...), miễn sao các tài liệu, thông tin đó không xâm phạm an ninh quốc gia đúng nghĩa (không để cho ngoại bang lợi dụng gây hại cho đất nước, dân tộc ta);

- Lệnh cho vợ tôi im mồm trong suốt 24h đó. Thế vẫn hơi ít thì phải. Tôi sẽ nhốt vợ tôi và đám bạn gái của cô ấy vào trong một shop thời trang có đủ quần áo, giày dép, mũ mào hàng hiệu bậc nhất, nhưng không có một chiếc gương soi nào hết. Và cũng cấm mở mồm nói dù chỉ một lời trong suốt thời gian ở đó. Tôi biết đó là một hành vi hết sức độc ác, vô nhân đạo, nhưng... tôi đã mơ ước được làm điều đó suốt bao năm nay rồi!

3. Là người theo quan điểm duy vật marxist, tôi ít quy trách nhiệm cho các cá nhân, và cũng không

trông chờ quá nhiều vào sự tự thay đổi ý thức của các cá nhân để đưa đến các thay đổi xã hội. Trái lại, tôi thường cố gắng xem xét các điều kiện kinh tế-xã hội, để từ đó lý giải sự biến chuyển trong ý thức xã hội, và suy đoán về tương lai.

Ví dụ thế này. Bất chấp nhiều ý kiến cho rằng Việt Nam hiện nay là đất nước không có pháp luật, tôi cho rằng hệ thống luật pháp của Việt Nam hiện nay đã đạt được một bước tiến lớn lao so với hai chục năm trước đây, và đang trong quá trình ngày một hoàn thiện.

Tại sao lại có sự biến chuyển đó? Theo quan điểm duy vật thì đó là đòi hỏi bức bách của xã hội đang chuyển mình, và các lực lượng vật chất xã hội đã buộc chính sách phải thay đổi.

Giả dụ, nếu nền kinh tế không chuyển sang kinh tế thị trường, các nguồn vốn nước ngoài không đổ vào Việt Nam, các khu công nghiệp không mọc lên, người dân tiếp tục loanh quanh ở quê nhà, hoặc sống dựa vào chế độ do Nhà nước phân phối, thì nhu cầu thay đổi chính sách đi lại, cư trú, đăng ký kinh doanh v.v... theo hướng tự do, thông thoáng hơn đã không trở nên bức xúc đến độ không thể không đáp ứng. Chứ không phải vì các công chức được đi học dăm ba tháng ở Mỹ và chợt nhận ra rằng nên làm như thế để đảm bảo quyền tự do đi lại, cư trú, kinh doanh của người dân như Hiến pháp quy định.

Từ quan điểm đó mà xét thì hình dung của tôi về Việt Nam trong các năm 2010, 2020 và 2030 như sau.

2010: Việt Nam vẫn tiếp tục con đường đổi mới và phát triển, dù trên con đường này liên tục diễn ra cuộc đấu tranh gay gắt giữa các lực lượng đối lập. Bất chấp nhiều ý kiến tiêu cực, tôi vẫn cho rằng năm 2010 Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu. Đáng chú nhất là sự kiện Quốc hội bác dự án đường sắt cao tốc, Vinashin bị phanh phui, dự án bauxite bị mổ xẻ tùm lum và bị kiến nghị dừng thực hiện. Rồi thì việc người dân kiện chính quyền (và đôi khi thắng) trở nên ngày một phổ biến. Vân vân. Nó cho thấy xã hội Việt Nam không còn thụ động nữa, chính quyền không còn tự tung tự tác tùy ý nữa, mà đã phải lắng nghe dư luận, và nhiều khi phải chấp nhận ý kiến của dư luận. Đó là tín hiệu đáng mừng, cho thấy Việt Nam năm 2010 đã khác rất nhiều so với năm 2000, và gần như là không tương đối với người sống ở thời kỳ trước 1980.

2020 - 2030: cứ đà này tiếp tục, thì ngoại trừ vấn đề môi trường luôn làm tôi lo ngay ngáy, năm 2020 Việt Nam sẽ phát triển hơn rất nhiều so với năm 2010, còn năm 2030 sẽ khá hơn năm 2020 nhiều nữa. Tôi luôn lạc quan tin như thế khi nhìn lại quá trình thay đổi của Việt Nam từ năm 1978 (tạm coi là thời điểm bắt đầu công cuộc đổi mới, theo phân tích của Gs Đặng Phong) cho tới nay. Xu hướng cải cách mọi mặt - trước hết là kinh tế, rồi kéo theo nó là chính trị, văn hóa, giáo dục v.v..., đã trở thành một quá trình không thể đảo ngược, bất kể cá nhân hay nhóm người nào cầm quyền. Nếu những năm đầu tiên của quá trình đổi mới trở ngại lớn nhất là tư duy bảo thủ, giáo điều, thì hiện nay lực cản đó đã yếu đi rất nhiều. Việc ai trở thành Tổng Bí thư, Thủ tướng, ai vào Bộ chính trị còn ai về quê đuổi gà, đối với tôi không thực sự có nhiều ý nghĩa, nhất là trong tình hình hiện nay, khi không có cá nhân nào tỏ ra xuất sắc vượt trội kiểu như Napoleon Bonaparte hay Nguyễn Huệ, để có thể đè bẹp các lực lượng đối lập. Đất nước như một cái xe bò có rất nhiều người xúm vào, mỗi chú kéo một

hướng nhằm mục đích riêng, nhưng hợp lực của chúng vẫn đưa chiếc xe tiến lên phía trước, dù có lúc nhanh lúc chậm, lúc ngã nghiêng.

Hết.

© 2010 Đoàn Tiểu Long

© 2010 talawas